ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՀԱՅ-ՌՈՒՍԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի ինստիտուտի տնօրեն
Մ.Ա. Քալաշյան
____
«04» հուլիսի 2025 թ.

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ Իրավունքի տեսության և Սահմանադրական իրավունքի

Հեղինակ(ներ)՝ ի.գ.թ., դոցենտ, Հակոբյան Լ.Ա.

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Ընտրական վեճերի լուծման առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում

Մագիստրոսի կրթական ծրագիր՝ 042101.02.7 «Սահմանադրական իրավունք, պետության և իրավունքի տեսություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝042101.00.7 Իրավագիտություն

ԲՄԿ ՊՈՒՀ Հայ-ռուսական (Սլավոնական) համալսարան

1. Ներածություն

«Ընտրական վեճերի լուծման առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում» դասընթացը իրավաբանական բուհերում և ֆակուլտետներում դասավանդվող ուսումնական դասընթաց է, որի շրջանակներում, մասնավորապես, ուսումնասիրվում են ներկայացուցչական իշխանության բնույթը և անմիջական ժողովրդավարությանը ձևերը, ընտրական իրավունքի հասկացությունը, աղբյուրներն ու ընտրական իրավունքի համակարգը, ընտրական իրավունքի օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ առումով ընկալումները, ընտրական համակարգը լայն և նեղ իմաստով, ընտրական համակարգերի տեսակները և դրանց կիրառումն աշխարհում, ընտրական գործընթացի հասկացությունն ու փուլերը, ընտրական գործընթացի սուբյեկտները, ընտրական մարմինները, վարչարարությունն ու վարչական վարույթն ընտրական մարմիններում, ընտրական վեճերը, պատասխանատվությունն ընտրական օրենսդրության խախտման համար:

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները: Դասընթացի հիմնական նպատակն է դասախոսությունների միջոցով և ինքնուրույն աշխատանքով մագիստրանտների մոտ կայուն գիտելիքներ ձևավորել անմիջական ժողովրդավարության ձևերի, ընտրական իրավունքի հասկացության, առարկայի, մեթոդաբանական հիմունքների, օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ ընտրական իրավունքի էության և բովանդակության, ընտրական համակարգի հասկացության և տեսակների, դրանց կիրառման առանձնահատկությունների, ընտրական իրավունքի իրացման կառուցակարգերի, ընտրական գործընթացի հասկացության, փուլերի և մասնակիցների, ընտրությունները կազմակերպող մարմինների համակարգի և կարգավիճակի, ընտրական վեճերի լուծման, ընտրական իրավունքում պատասխանատվության և ընտրական իրավունքի այլ ինստիտուտների վերաբերյալ: Մասնավորապես, ուսումնասիրվում է ընտրական իրավունքի ընկալումն օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ իմաստով, սուբյեկտիվ ընտրական իրավունքի հիմնական դրսևորումները (ակտիվ և պասիվ ընտրական իրավունքները և այլ ընտրական իրավունքները), ժամանակակից պետություններում կիրառվող նեղ իմաստով ընտրական համակարգերը և նրանց տարատեսակները (մեծամասնական, համամասնական, կիսահամամասնական, խառը և այլ), ընտրական գործընթացի փուլերի շրջանակներում՝ ընտրությունների նշանակումը, թեկնածուների առաջադրումը և գրանցումը, ընտրական աշխարհագրությունը, նախընտրական քարոզչությունը, ֆինանսավորումն ընտրական գործընթացում, քվեարկությունը, քվեարկության և ընտրությունների արդյունքների ամփոփումը, հետընտրական գործընթացներն ու ընտրական վեճերը, ընտրական օրենսդրության խախտումների համար նախատեսված սահմանադրական, քրեական, վարչական և կարգապահական պատասխանատվությունը և այլ հարցեր:

2. Դասընթացի խնդիրները:

Դասընթացի շրջանակներում առաջադրվում են հետևյալ խդիրները.

- ✓ Անմիջական ժողովրդավարության ձևերի սահմանադրաիրավական կարգավորումների ներկայացումը,
- ✓ ընտրական իրավունքի գիտության ընդհանուր և հատուկ հասկացությունների և սահմանումների ուսումնասիրումը,
- ✓ հանրային իրավահարաբերությունների այդ ոլորտում գործող իրավաբանական նորմերի այն համակցության ուսումնասիրությունը, որը կարգավորում է ՀՀ ընտրական իրավունքի հիմնական ինստիտուտները,
- ✓ արտասահմանյան երկրների փորձի իրավահամեմատական վերլուծությունը,
- ✓ ընտրական գործընթացներին մասնակցելու շրջանակներում գործնական հմտությունների ձեռքբերումը,
- ✓ ընտրական իրավունքը կարգավորող միջազգային փաստաթղթերի և ՀՀ օրենսդրության հետ ինքնուրույն աշխատելու հմտությունների ձևավորումը:

2.1. Կրթական վերջնարդյունքները: Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը պետք է.

իմանա՝

- ընտրական իրավունքի հասկացությունը, առարկան և մեթոդաբանական հիմունքները,
- օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ ընտրական իրավունքի էությունն ու բովանդակությունը,
- ընտրական համակարգի հասկացությունն ու տեսակները,
- ընտրական համակարգերի կիրառման առանձնահատկությունները,
- ընտրական իրավունքի իրացման կառուցակարգերը,
- ընտրական գործընթացի հասկացությունը և փուլերը,
- ընտրական իրավունքի սուբյեկտները,
- ընտրությունները կազմակերպող մարմինների համակարգը և նրանց կարգավիճակը,
- ընտրական վեճերի հասկացությունը և տեսակները,
- ընտրական վեճերի լուծման վարչական և դատական եղանակները,
- վարչարարության և վարչական վարույթի առանձնահատկություններն ընտրական մարմիններում,
- հանրաքվեն և քաղաքացիական նախաձեռնությունը որպես անմիջական ժողովրդավարության ինստիտուտներ,
- ընտրական իրավունքների դատական պաշտպանությունը,
- պատասխանատվությունն ընտրական իրավունքում:

կարողանա՝

- հիմնավորել իր տեսակետն ընտրական իրավունքի արդի հիմնախնդիրների վերաբերյալ,
- համակողմանի վերլուծել ընտրական իրավունքի արդի հիմնախնդիրները, զարգացման միտումները և մարտահրավերները,
- փնտրել և գտնել ընտրական իրավունքի արդի մարտահրավերների հաղթահարման լուծումներ,
- իրավական հարցերի վերաբերյալ տալ մասնագիտական գնահատական,
- կիրառել ձեռք բերված գիտելիքները գործնականում,
- ինքնուրույն կատարելագործել մասնագիտական հմտությունները՝ հաշվի առնելով օրենսդրության, տեսության և պրակտիկայի զարգացումը,
- ներգրավվել ընտրական գործընթացներում տարբեր կարգավիճակներում:

ունակ լինի՝

- օգտվել ոլորտը կարգավորող հիմնական իրավական ակտերից, այդ թվում՝ միջազգային իրավական փաստաթղթերից,
- վերլուծել ընտրական օրենսդրության նորմերը,
- մասնակցել առաջադրվող խնդիրների շուրջ բանավեճերի և քննարկումների, իրավաբանորեն հիմնավորել սեփական կարծիքը,
- լուծել ընտրական իրավունքի ոլորտում առաջացող իրավական խնդիրներ,
- իրականացնել պարզ ընտրական վարչարարություն:

2.2. Դասընթացի աշխատատարության բաշխումն ըստ ուսումնական աշխատանքի տեսակների (ակադեմիական ժամերով)

Դասընթացը ներառված է «Հիմնական մասնագիտական դասընթացների կրթաբլոկում» 4 ակադեմիական կրեդիտ (144 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել 1 ուսումնական տարվա 1-ին կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքների տեսակները	**Ամբողջը, ակ. ժամ.**	**Բաշխում ըստ կիսամյակների**					
		1 կիս	**2 կ**	**3 կ**	**4 կ**	**5 կ**	**6 կ**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
Ըստ կիսամյակի ընդհանուր դասընթացի ուսուցման ծանրաբեռնվածությունը	144	144					
Լսարանային պարապմունքներ:	32	32					
Դասախոսություններ	16	16					
Լաբորատոր աշխատանքներ							

Սեմինարներ	**16**	**16**					
Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում՝	**58**	**58**					
քննություններին նախապատրաստում							
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	**քննություն**	**քննություն**					

2.3. Առարկայի ծավալը՝ 144 ժամ, կրեդիտ՝ «4» ECTS:

2.4. Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Առարկայի բաժինները և թեմաները	Ընդամենը	Դասախոսու-թյուններ	Գործնական / սեմինար պարապմունքներ
1	2=3+4	3	4
Ներածություն. Ընտրությունները և ժողովրդական ներկայա-ցուցչությունը: ՀՀ ընտրական իրավունքի պատմությունը	2	2	0
Թեմա 1. Ընտրական իրավունքի հասկացությունը, սկզբունքներն ու աղբյուրները	2	1	1
Թեմա 2. Ընտրական համակարգերը. հասկացությունն ու տեսակները	2	1	1
Թեմա 3. Ընտրական իրավունքի սուբյեկտներ	2	1	1
Թեմա 4. Ընտրական վարչարարության համակարգեր	2	1	1
Թեմա 5. Ընտրական գործընթացը ՀՀ-ում	2	1	1
Թեմա 6. Ընտրական աշխարհագրությունը	2	1	1
Թեմա 7. Ընախընտրական քարոզչությունը և ընտրությունների ֆինանսավորումը	2	1	1

Թեմա 8. Ընտրական նյութերը: Ընտրական տեխնոլոգիաները	**2**	**1**	**1**
Թեմա 9. Քվեարկության կազմակերպումն ու անցացումը	**2**	**1**	**1**
Թեմա 10. Ընտրությունների արդյունքների ամփոփումը	**2**	**1**	**1**
Թեմա 11. Տեղական ինքնակառավար-ման մարմինների ընտրությունների առանձնահատկությունները	**2**	**1**	**1**
Թեմա 12. Ընտրական վեճերի լուծումը	**2**	**2**	**1**
Թեմա 13. Հանրաքվեն որպես անմի-ջական ժողովրդավարության ինստիտուտ	**2**	**1**	**1**
Թեմա 14. Քաղաքացիական նախա-ձեռնությունը որպես անմիջական ժողովրդավարության ինստիտուտ	**2**	**1**	**1**
Թեմա 15. Պատասխանատվությունն ընտրական իրավունքում	**2**	**1**	**1**
ընդամենը	**32**	**16**	**16**

3. Դասընթացի թեմաները եւ ծավալները:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ. ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ և ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉՈՒԹՅՈՒՆԸ: ՀՀ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԹԵՄԱ 1. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆ, ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ

Ընտրական իրավունքն օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ իմաստով: Ընտրական իրավունքի առարկան: Ընտրական իրավահարաբերություններ: Ընտրական իրավունքի սկզբունքների հասկացությունը և տեսակները: Ընտրական իրավունքի աղբյուրները:

ԹԵՄԱ 2. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԸ. ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Ընտրական համակարգի հասկացությունը նեղ և լայն առումով: Ընտրական համակարգերի տեսակները ժամանակակից աշխարհում: Մեծամասնական ընտրական համակարգը և նրա տարատեսակները: Համամասնական ընտրական համակարգը և նրա տարատեսակները: Խառը ընտրական համակարգերը:

ԹԵՄԱ 3. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏՆԵՐ

Ընտրական գործընթացի սուբյեկտների տեսակները: Ընտրական գործընթացում քաղաքացիների մասնակցության իրավական կարգավորումը: Ընտրություններին չմասնակցող անձինք: Ընտրողների կարգավիճակը որպես ընտրական գործընթացի հիմնական սուբյեկտ: Թեկնածուների կարգավիճակը: Դիտորդների, վստահված անձանց, այցելուների և ԶԼՄ ներկայացուցիչների կարգավիճակը:

ԹԵՄԱ 4. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐ

Ընտրական վարչարարության մոդելները ժամանակակից աշխարհում: ՀՀ ընտրական հանձնաժողովների համակարգը: ՀՀ ընտրական հանձնաժողովների ձևավորման և գործունեության կարգը: ԿԸՀ կարգավիճակը:

ԹԵՄԱ 5. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ ՀՀ-ՈՒՄ

Դասախոսություն: Ընտրական գործընթացի հասկացությունն ու փուլերը: Ժամանակացույց. Հասկացությունն ու բովանդակությունը: Ընտրությունների նշանակման կառուցակարգերը: Ընտրություններ նշանակող սուբյեկտները: Ընտրական հանձնաժողովների դերն ընտրությունների նշանակման հարցում:

ԹԵՄԱ 6. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ընտրական աշխարհագրությունը: Ընտրատարածքներ և ընտրական տեղամասեր: Տեղամասային կենտրոններ և քվեարկության սենյակներ:

ԹԵՄԱ 7. ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ՔԱՐՈԶՉՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ

Նախընտրական քարոզչության հասկացությունը, նպատակները և իրավական շրջանակները: Նախընտրական քարոզչություն իրականացնող սուբյեկտները: Նախընտրական քարոզչության սահմանված կարգը: Ընտրությունների ֆինանսավորման իրավական հիմքերը: Նախընտրական հիմնադրամները. Համալրման աղբյուրները և ծախսերի ուղղությունները: Նախընտրական հիմնադրամների նկատմամբ վերահսկողությունն ու դրանց վերաբերյալ հաշվետվողականությունը:

ԹԵՄԱ 8. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՆՅՈՒԹԵՐԸ: ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԸ

Ընտրական գործընթացում կիրառվող ընտրական նյութերը, դրանց նշանակությունը և կիրառումը: Ընտրական տեխնոլոգիաներն ընտրական գործընթացներում: Տեխնիկական սարքավորումների կիրառումը: Էլեկտրոնային քվեարկությունը: Ընտրությունների ծրագրային ապահովումը:

ԹԵՄԱ 9. ՔՎԵԱՐԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄՆ ՈՒ ԱՆՑԱՑՈՒՄԸ

Քվեարկության կազմակերպման կարգը: Քաղաքացիների մասնակցությունը քվեարկությանը: Քվեարկության ընթացքին հետևելը: Քվեարկության ավարտը: Տեղամասում քվեարկության արդյունքների ամփոփումը: Ընտրական փաստաթղթերի և նյութերի տեղափոխումը ԸԸՆ-ներ:

ԹԵՄԱ 10. ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ

Ընտրությունների արդյունքների ամփոփման գործընթացը և դրա հիմքերը: Ընտրությունների արդյունքներով ընդունվող որոշումները: Վերաքվեարկության, նոր և նոր հերթական ընտրությունների նշանակում և անցկացում: Ընտրությունների արդյունքներն անվավեր ճանաչելը: Ընտրությունները չկայացած ճանաչելը: Ընտրությունների երկրորդ փուլ:

ԹԵՄԱ 11. ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տեղական ինքնկառավարման մարմինների (ՏԻՄ) ընտրությունները: ՏԻՄ ընտրությունների ժամանակ կիրառվող ընտրակարգերը: ՏԻՆ ընտրություններին մասնակցող թեկնածուների, կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) ընտրական ցուցակներում ընդգրկված թեկնածուների կարգավիճակը: ՏԻՄ անուղղակի ընտրությունները:

ԹԵՄԱ 12. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՎԵՃԵՐԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

Ընտրական վեճերի հասկացությունը: Ընտրական վեճերի սուբյեկտները: Ընտրական վեճերի լուծումը վարչական և դատական կարգով: Վարչարարության և վարչական վարույթի առանձնահատկություններն ընտրական հանձնաժողովներում:

ԹԵՄԱ 13. ՀԱՆՐԱՔՎԵՆ ՈՐՊԵՍ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Հանրաքվեի հասկացությունն ու նշանակությունը: Հանրաքվեի տեսակները: Հանրաքվեի դրվող և չդրվող հարցերը: Հանրաքվեի կազմակերպման և անցկացման կարգը: Հանրաքվեով ընդունված ակտերի (որոշումների) իրավաբանական ուժը:

ԹԵՄԱ 14. ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Քաղաքացիական նախաձեռնության ինստիտուտն անմիջական ժողովրդավարության ինստիտուտների համակարգում: Քաղաքացիական նախաձեռնությունը որպես օրենսդրական նախաձեռնության իրավունքի իրացում:

Քաղաքացիական նախաձեռնության նախաձեռնող խումբը: Քաղաքացիական նախաձեռնության իրացման կառուցակարգերը: Քաղաքացիական նախաձեռնության իրացման իրավական հետևանքները:

ԹԵՄԱ 15. ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՒՄ

Ընտրական իրավունքների պաշտպանության վարչական և դատական կարգը: Ընտրական օրենսդրության խախտման համար պատասխանատվության հասկացությունն ու տեսակները: Սահմանադրական պատասխանատվությունը ՀՀ ընտրական օրենսդրության խախտման համար: Վարչական պատասխանատվությունը ՀՀ ընտրական օրենսդրության խախտման համար: Քրեական պատասխանատվությունը ՀՀ ընտրական օրենսդրության խախտման համար:

4. Գրականության ցանկ

Հիմնական՝

1. **Այվազյան Ն.Ա., Օհանյան Մ.Ս.** Ազատ ընտրություններ և հանրաքվե կազմակերպելու հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում / Մենագրություն, ԵՊՀ հրատարակչություն, Երևան, 2010, 208 էջ
2. Ընտրական համակարգի ազդեցությունը ժողովրդաիշխանության իրացման գործում / **Այվազյան Վ.Ն., Մանասյան Ա.Ա., Սիմոնյան Տ.Վ.** - Եր.: «Հայրապետ» հրատ., 2022, 176 էջ
3. Երիտասարդության տեղը և դերը հասարակության քաղաքական կյանքում /Հեղինակային խումբ: – Եր.: Հայրապետ հրատ., 2019, 240 էջ
4. **Հակոբյան Լ., Ասատրյան Ա.** Զանգվածային լրատվության միջոցները ժողովրդավարական հասարակությունում. Հայաստանի Հանրապետության փորձը/ Լ. Հակոբյան, Ա. Ասատրյան.– Եր.: «Հայրապետ» հրատ., 2025, 192 էջ
5. **Հակոբյան Լ., Հովհաննիսյան Ն.** Երիտասարդների մասնակցությունն ընտրություններին. երիտասարդ ընտրողների ընտրական ակտիվության բարձրացման եղանակները Հայաստանի Հանրապետությունում, Երևան, 2023
6. **Հակոբյան Լ., Սմբատյան Ա.** Ընտրական մարմինները Հայաստանի Հանրապետությունում. Որոշ տեսական և գործնական հիմնահարցեր // «Դատական իշխանություն», ապրիլ-հունիս 2022 4-6 (274-276), էջեր 21-31
7. **Հակոբյան Լ., Սողոմոնյան Ա., Ռաֆայելյան Վ.** Ժողովրդավարությունը և ընտրությունները. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեությունը Հայաստանի Հանրապետությունում / Լ. Հակոբյան, Ա. Սողոմոնյան, Վ. Ռաֆայելյան.– Եր.: «Հայրապետ» հրատ., 2022, 272 էջ

8. **Հակոբյան Լ., Վարագյան Լ., Ասատրյան Ա.** «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի փոփոխությունների քաղաքական-իրավական նշանակությունը: Եր.: Հայրապետ հրատ., 2021, 304 էջ
9. **Авакьян С.А., Баженова О.И., Кененова И.П., Колюшин Е.И., Пешин Н.Л., Старостина И.А., Тимофеев Н.С., Троицкая А.А., Шевердяев С.Н.** Право избирать и быть избранным в российских политических реалиях: основные конституционно-правовые проблемы. Учебно-методический комплекс. / Рук. авт. кол. и отв. ред. проф. **Авакьян С.А**. – М.: Юстицинформ, 2015, 680с.
10. **Акопян Л.А., Айвазян Е.Ю.** Некоторые проблемы обеспечения представительной природы власти, формируемой в рамках муниципальных выборов // «Հանրային կառավարում» հանդես, 2023, N 1-2, էջեր 120-129
11. **Акопян Л.А., Асриян Э.М.** Гражданская инициатива: конституционное закрепление и возможности реализации // ՀՀ սահմանադրական դատարանի տեղեկագիր, 2022, N 3 (107), էջեր 84-95
12. **Акопян Л., Макарян Ц.** Гражданская инициатива: форма прямой или представительной демократии в Республике Армения? // «Հանրային կառավարում» հանդես, 2018, N 3-4, էջեր 137-143
13. **Биктагиров Р.Т.** Субъект избирательного права Российской Федерации: конституционно-правовое исследование: автореферат дис. ... доктора юридических наук : 12.00.02 - Москва, 2010, 55с.
14. Выборы в мире: избирательные системы / **И.Б. Борисов, А.Г. Головин, А.В. Игнатов**; под общ. ред. И. Б. Борисова. — СПб.: ИВЭСЭП, 2015, 200с.
15. **Глотов С.А., Какителашвили М.М., Фомиченко М.П.** Избирательное право и избирательный процесс Учебное пособие / Под ред. д.ю.н. проф. С.А. Глотова. - М.: Международный юридический институт, 2013, 320с.
16. Зарубежное избирательное право: Учебное пособие. // Научный редактор: доктор юридических наук **В.В. Маклаков**, научные консультанты: д.ю..н **В.И. Лысенко**, д.ю..н **А.И. Ковлер**, М., Издательство НОРМА, 2003, 288с.
17. Избирательное право: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 030501 «Юриспруденция» / [А.С. Прудников и др.]; пол ред. **К.К. Гасанова, А.С. Прудникова, В.А. Виноградова**. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2013, 655с.
18. Избирательное право и избирательный процесс в Российской Федерации. Учебник для вузов. Отв. редактор — доктор юридических наук **А. В. Иванченко.** — М.: Издательство НОРМА, 1999, 856с.

19. Избирательное право и избирательный процесс в Российской Федерации : учеб. пособие / **М.С. Савченко, Т.Ю. Дьякова [и др.]** ; под общ. ред. М. С. Савченко. – Краснодар : КубГАУ, 2015, 159с.
20. Институт выборов в истории зарубежных стран. XX век: Материалы к библиографическому указателю/ Авт. проекта и сост.: **Ю.А. Веденеев, В.В. Луговой, П.Г. Крученков**/ Центр. избират. комис. Российской Федерации, Рос. центр обуч. Избират. технологиям при Центр. избират. комис. Российской Федерации, Калужский обл. фонд возрождения историко-культурных и духовных традиций «Символ». - Калуга, 2003, 424с.
21. **Любарев А.Е.** Избирательные системы: российский и мировой опыт/ РОО «Либеральная миссия»; Новое литературное обозрение, М., 2016, 632с.
22. **Мурадян М.О.** Коституционно-правовые основы избирательной системы Республики Армения // Автореф. диссертации на соискание ученой степени канд. юр. наук по специальности 12.00.02 - конституционное право, муниципальное право, М., 2008, 20с.
23. Основополагающие документы Венецианской комиссии в области избирательного права и политических партий. – Кишинев: Cudrag, Изд. при поддержке ЕС и МИД Финляндии, 2016 (F.E.-P. «Tipografia Centrală»), 559с.
24. Развитие избирательных систем в Центральной и Восточной Европе с 1991 года, Ассоциация организаторов выборов стран Европы Будапешт ACEEEO, 2016, 329с.
25. **Hakobyan L.** Some Problems Of Electoral Rights Protection// International Science Reviews Social Sciences series, No. 4 (2) / 2021, стр.11-20

Լրացուցիչ՝

1. **Հակոբյան Լ.Ա., Փխրիկյան Ա.Մ.** Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք (դասախոսությունների շարք): Թեմա 15. Ֆրանսիայի Հանրապետության սահմանադրական իրավունքի հիմունքները – Եր., Հեղինակային հրատարակություն, 2010
2. **Հակոբյան Լ.Ա., Փխրիկյան Ա.Մ.** Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք (դասախոսությունների շարք): Թեմա 18. Ճապոնիայի սահմանադրական իրավունքի հիմունքները – Եր., Հեղինակային հրատարակություն, 2010
3. **Թովմասյան Հ.Վ.** Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների ընտրական իրավունքի իրականացման հիմնահարցերը // Իրավ. գիտ. թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության սեղմագիր, Երևան, 2000

4. **Թորոսյան Ս.Լ.** Ընտրական համակարգի ձևավորման և զարգացման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում // ԺԲ.00.02 - «Հանրային իրավունք» մասն. իրավ. գիտ. թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսություն, Երևան, 2012.
5. **Ղամբարյան Ա.** Հայոց պետականության պահպանման սահմանադրաիրավական ուղիները / Ա. Ղամբարյան. - Եր.: Տիգրան Մեծ, 2022, 80 էջ
6. **Аватков В.А., Автономов А.С., Оленченко В.А.** и др. Современные избирательные системы. Выпуск 17. Португалия, Турция, Эстония Учебное пособие. - М.: РЦОИТ, 2022, 400с.
7. **Базина О.О., Орлов А.Г., Демчук Д.С.** и др. Современные избирательные системы. Выпуск 13: Китай, Парагвай, Швейцария Учебное пособие. - М.: РЦОИТ, 2018, 444с.
8. **Белов С.А.** Избирательная система как правовой институт // Дисс. на соискание ученой степени канд.юр.наук по специальности 12.00.02, Санкт-Петербург, 2003, 173с.
9. **Водяницкая Е.А., Гвоздев П.С., Ракитская И.А., Орлов А.Г.** Современные избирательные системы. Вып. 6: Австрия, Ирландия, Норвегия, Чили М.: РЦОИТ, 2011, 512с.
10. **Елистратова В.С.** Избирательная система России: конституционно-правовые основы и политическая практика // Дисс. на соискание ученой степени канд.юр.наук по специальности 12.00.02, Москва, 2008, 175с.
11. **Ефимова Л.М., Ракитская И.А., Орлов А.Г., Половченко К.А.** Современные избирательные системы. Выпуск 9: Индонезия, Словакия, Филиппины, Хорватия М.: РЦОИТ, 2014, 512с.
12. **Князев С.Д.** Очерки теории российского избирательного права: Монография. - Владивосток, 1999, 414с.
13. **Кузнецова Т.О., Ефимова Л.М., Орлов А.Г., Сапронова М.А.** Современные избирательные системы. Вып. 10: Италия, Малайзия, Перу, Сирия Науч. ред. Иванченко А.В., Лафитский В.И. — М.: РЦОИТ, 2015, 472с.
14. **Лафитский В.И., Ефимова Л.М., Орлов А.Г.** Современные избирательные системы. Выпуск 14: Узбекистан, Таиланд, Куба Учебное пособие. - М.: РЦОИТ, 2019, 440с.
15. **Лафитский Д.В., Касаткина Н.М., Орлов А.Г., Трещетенкова Н.Ю.** Современные избирательные системы. Вып. 1: Великобритания, Канада, Мексика, Польша М.: РЦОИТ: Норма, 2006, 496с.

16. **Лафитский В.И., Крысенкова Н.Б.** Современные избирательные системы. Выпуск 12: Мальта, Новая Зеландия Учебное пособие. - М.: РЦОИТ, 2017, 304с.
17. **Орлов А.Г., Лафитский В.И., Ракитская И.А., Кузнецова Т.О.** Современные избирательные системы. Вып. 3: Испания, США, Финляндия, Япония М.: РЦОИТ: Типография «Новости», 2009, 448с.
18. **Орлов А.Г., Лейбо Ю.И., Ракитская И.А.** Современные избирательные системы. Вып. 2: Аргентина, Германия, Швеция М.: РЦОИТ : Норма, 2007, 320с.
19. **Орлов А.Г., Мещерякова М.А., Павлов С.Я., Кузнецова Т.О.** Современные избирательные системы. Вып.8: Бразилия, Франция, Чехия, Южная Корея М.: РЦОИТ, 2013, 488с.
20. Очерки по истории выборов и избирательного права: Учебное пособие/ Авт. проекта: Ю.А. Веденеев и др.; Авт . коллектив: **Ю.А. Веденеев, И.В. Зайцев, В.Е. Кораблин, В.В. Луговой, В.В. Тылкин** / Под ред. Ю.А. Веденеева и Н.А. Богодаровой; Центр. избират. Комис. Российской Федерации, Рос. Центр обучения избират. технологиям при Центр. избират. комис . Российской Федерации, Калуга: Калужский обл. фонд возрождения историко-культурных и духовных традиций «Символ», 2002, 692с.
21. **Ракитская И.А., Орлов А.Г., Ефимова Л.М.** Современные избирательные системы. Выпуск 11. Нидерланды, Никарагуа, Сингапур Учебное пособие. - М.: РЦОИТ, 2016, 400с.
22. **Сапронова М.А., Ракитская И.А., Орлов А.Г., Крысенкова Н.Б.** Современные избирательные системы. Вып.7: Египет, Исландия, Колумбия, Пакистан М.: РЦОИТ, 2012, 464с.
23. Современные избирательные системы. Вып. 4: Австралия, Венесуэла, Дания, Сербия / [**Т.И. Чурсина, А.Г. Орлов, И.А. Ракитская, К.А. Половченко;** науч. ред. А.В. Иванченко, В.И. Лафитский]. – М.: РЦОИТ: Ин-октаво, 2009, 480с.
24. Современные избирательные системы. Вып. 15: Республика Беларусь, Боливия, Восточный Тимор / **В.И. Лафитский, А.А. Автономов, Ю.В. Лафитская**; Науч. ред. В.И. Лафитский, В.И. Лысенко. — М.: РЦОИТ, 2020, 580с.
25. **Филин Н.А., Кокликов В.О., Ходунов А.С.** и др. Современные избирательные системы. Выпуск 16. Иран, Латвия, Литва Науч. ред. В.И. Лафитский. — М.: РЦОИТ, 2021, 552с.
26. **Шлыкова Н.Б., Сапронова М.А., Орлов А.Г., Черепанова Е.В.** Современные избирательные системы. Вып. 5: Индия, Ирак, Уругвай, ЮАР М.: РЦОИТ, 2010, 496с.

<u>բ) Նորմատիվ իրավական ակտեր</u>

1. ՀՀ Սահմանադրություն (1995թ.՝ 2015թ. փոփոխություններով)
2. Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագիր (1948թ.)
3. Քաղաքական և քաղաքացիական իրավունքների մասին դաշնագիր (1966թ.)
4. Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիա (1950թ.)
5. Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիայի արձանագրություն (1952թ.)
6. Ազատ և արդար ընտրությունների չափանիշների մասին հռչակագիր (1994թ.)
7. ԵԱՀԽ-ի մարդկային չափանիշի խորհրդաժողովի կոպենհագենի խորհրդակցության փաստաթուղթ (1990թ.)
8. Անկախ Պետությունների Համագործակցության մասնակից պետություններում ժողովրդավարական ընտրությունների, ընտրական իրավունքների և ազատությունների չափանիշների մասին (2002թ.)
9. Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիա (1985թ.)
10. Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիայի լրացուցիչ արձանագրություն (2009թ.)
11. «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենք (2016թ.)
12. Ազգային ժողովի կանոնակարգ ՀՀ սահմանադրական օրենք (2017թ.)
13. Սահմանադրական դատարանի մասին ՀՀ սահմանադրական օրենք (2018թ.)
14. Կուսակցությունների մասին ՀՀ սահմանադրական օրենք (2017թ.)
15. Հանրաքվեի մասին ՀՀ սահմանադրական օրենք (2018թ.)
16. ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգիրք (2013թ.)
17. ՀՀ քրեական օրենսգիրք (2021թ.)
18. ՀՀ վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգիրք (1986թ.)
19. Տեղական հանրաքվեի մասին ՀՀ օրենք (2018թ.)
20. Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին ՀՀ օրենք (2004թ.)
21. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի որոշումների ժողովածու, 2017
22. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2016թ. օգոստոսի 3-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 11-րդ մասի պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 46 որոշում
23. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2016թ. սեպտեմբերի 5-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 34-րդ հոդվածի 1-ին

մասի 3-րդ կետի եվ 6-րդ կետի դրույթների տարաբնոիյթ ընկալումը բացառելու նպատակով պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 54 որոշում

24. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2017թ. հունվարի 27-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի տարաբնույթ ընկալումը բացառելու նպատակով պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 20 որոշում
25. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2017թ. փետրվարի 22-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքում կիրառվող «տեղամասային կենտրոն», «տեղամասային կենտրոնի մուտք» և «տեղամասային կենտրոնի մուտքին հարող տարածք» եզրույթների տարաբնոիյթ ընկալումը բացառելու նպատակով պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 37 որոշում
26. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2017թ. հունվարի 28-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 5-րդ և 8-րդ մասերի, 32-րդ հոդվածի 5-րդ մասի, 34-րդ հոդվածի 4-րդ մասի և 65-րդ հոդվածի 7-րդ մասի դրույթների տարաբնոիյթ ընկալումը բացառելու նպատակով պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 66
27. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2017թ. մարտի 4-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի 1-ին մասի դրույթների տարաբնոիյթ ընկալումը բացառելու նպատակով պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 70 որոշում
28. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2017թ. մարտի 7-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգրքի 68-րդ հոդվածի 6-րդ մասի երկրորդ պարբերության դրույթների տարաբնոիյթ ընկալումը բացառելու նպատակով պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 79 որոշում
29. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2018թ. նոյեմբերի 29-ի «ընտրական օրենսգիրք» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 61-րդ հոդվածի 2-րդ մասի պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 163 որոշում
30. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2021թ. հունիսի 18-ի «Հայաստանի Հանրապետության ընտրական օրենսգիրք» Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական օրենքի 67-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին պարբերության պաշտոնական պարզաբանման մասին» N 155 որոշում
31. Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի 2023թ. հունիսի 20-ի «Քաղաքացիական նախաձեռնության կարգով օրենքի նախագիծ առաջարկելու կամ նախագիծ հանրաքվեի դնելու նախաձեռնության ընթացքում

էլեկտրոնային եղանակով տեղում ստորագրությունների հավաքման համակարգի, համակարգ մուտք գործելու և ստորագրությունների հավաքմանը միանալու կարգը սահմանելու մասին» N 13-Ա որոշում
32. Ընտրական հարցերում բարենպաստ գործունեության կանոնագիրք Ցուցումներ և Բացատրական զեկույց 190/2002 CDL-AD (2002) 23, Ընդունված Վենետիկյան հանձնաժողովի կողմից 52-րդ լիագումար նստաշրջանի ընթացքում (Վենետիկ, 2002թ. հոկտեմբերի 18-19)
33. Report on Proportional Electoral Systems: the Allocation of Seats inside the Lists (open/closed lists) CDL-AD(2015)001-e
34. European Commission For Democracy Through Law (Venice Commission) and Osce Office For Democratic Situtions And Human Rights (Osce/Odihr) Armenia Preliminary Joint Opinion On The Draft Electoral Code, as of 18 April 2016 (On the basis of comments by Mr Richard Barrett (Member, Ireland) Ms Paloma Biglino Campos (Substitute Member, Spain) Mr Evgeni Tanchev (Member, Bulgaria) Mr Kåre Vollan (Expert, Norway) Mr Vasil Vashchanka (Expert, OSCE/ODIHR) // Venice Commission Opinion No. 835/2016 OSCE/ODIHR Opinion No: ELE-ARM/286/2016 Strasbourg, Warsaw, 13 June 2016, CDL-AD(2016)019
35. Joint Opinion on the draft Law amending the electoral legislation of Moldova adopted by the Council for Democratic Elections at its 47th meeting (Venice, 20 March 2014) and by the Venice Commission at its 98th plenary session (Venice, 21-22 March 2014) CDL-AD(2014)003-e
36. Republic of Moldova - Joint opinion on the draft laws on amending and completing certain legislative acts (electoral system for the election of the Parliament), adopted by the Council for Democratic Elections at its 59th meeting (Venice, 15 June 2017) and by the Venice Commission at its 111th Plenary Session (Venice, 16-17 June 2017) CDL-AD(2017)012-e

գ) Ինտերնետային կայքեր

1. www.arlis.am
2. parliament.am
3. elections.am
4. concourt.am

5. Հարցեր եւ առաջադրանքներ ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի համար Հարցաշար

1. ՀՀ ընտրական իրավունքի պատմությունը:

2. Ընտրությունների հասկացությունը, նշանակությունը և գործառույթները:
3. Ընտրությունների տեսակները:
4. Ընտրական իրավունքն օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ իմաստով:
5. Ընտրական իրավունքի առարկան:
6. Ընտրական իրավահարաբերություններ:
7. Ընտրական իրավունքի սկզբունքների հասկացությունը և տեսակները:
8. Ընտրական իրավունքի աղբյուրները:
9. Ընտրական համակարգի հասկացությունը նեղ և լայն առումով:
10. Ընտրական համակարգերի տեսակները ժամանակակից աշխարհում:
11. Մեծամասնական ընտրական համակարգը և նրա տարատեսակները:
12. Համամասնական ընտրական համակարգը և նրա տարատեսակները:
13. Խառը ընտրական համակարգերը:
14. Ընտրական գործընթացի սուբյեկտների տեսակները:
15. Ընտրական գործընթացում քաղաքացիների մասնակցության իրավական կարգավորումը: Ընտրությունների չմասնակցող անձինք:
16. Ընտրողների կարգավիճակը որպես ընտրական գործընթացի հիմնական սուբյեկտ:
17. Թեկնածուների իրավական կարգավիճակը:
18. Դիտորդների, վստահված անձանց, այցելուների և ԶԼՄ ներկայացուցիչների կարգավիճակը:
19. Ընտրական վարչարարության մոդելները ժամանակակից աշխարհում:
20. ՀՀ ընտրական հանձնաժողովների համակարգը:
21. ՀՀ ընտրական հանձնաժողովների ձևավորման և գործունեության կարգը:
22. ԿԸՀ կարգավիճակը:
23. Ընտրական գործընթացի հասկացությունն ու փուլերը:
24. Ժամանակացույց. Հասկացությունն ու բովանդակությունը:
25. Ընտրոթյունների նշանակման կառուցակարգերը: Ընտրություններ նշանակող սուբյեկտները: Ընտրական հանձնաժողովների դերն ընտրությունների նշանակման հարցում:
26. Ընտրական աշխարհագրությունը: Ընտրատարածքներ և ընտրական տեղամասեր:
27. Տեղամասային կենտրոններ և քվեարկության սենյակներ:
28. Նախընտրական քարոզչության հասկացությունը, նպատակները և իրավական շրջանակները:
29. Նախընտրական քարոզչություն իրականացնող սուբյեկտները:
30. Նախընտրական քարոզչության սահմանված կարգը:

31. Նախընտրական քարոզչության սահմանափակումները:
32. Ընտրությունների ֆինանսավորման իրավական հիմքերը:
33. Նախընտրական հիմնադրամները. համալրման աղբյուրները և ծախսերի ուղղությունները:
34. Նախընտրական հիմնադրամների նկատմամբ վերահսկողությունն ու դրանց վերաբերյալ հաշվետվողականությունը:
35. Ընտրական գործընթացում կիրառվող ընտրական նյութերը, դրանց նշանակությունը և կիրառումը:
36. Ընտրական տեխնոլոգիաներն ընտրական գործընթացներում: Տեխնիկական սարքավորումների կիրառումը: Էլեկտրոնային քվեարկությունը: Ընտրությունների ծրագրային ապահովումը:
37. Քվեարկության կազմակերպման կարգը:
38. Քաղաքացիների մասնակցությունը քվեարկությանը:
39. Քվեարկության ընթացքին հետևելը:
40. Քվեարկության ավարտը: Տեղամասում քվեարկության արդյունքների ամփոփումը:
41. Ընտրական փաստաթղթերի և նյութերի տեղափոխումը ԸԸՆ-ներ:
42. Ընտրությունների արդյունքների ամփոփման գործընթացը և դրա հիմքերը:
43. Ընտրությունների արդյունքներով ընդունվող որոշումները: Վերաքվեարկության, նոր և նոր հերթական ընտրությունների նշանակում և անցկացում: Ընտրությունների արդյունքներն անվավեր ճանաչելը: Ընտրությունները չկայացած ճանաչելը: Ընտրությունների երկրորդ փուլ:
44. Տեղական ինքնկառավարման մարմինների (ՏԻՄ) ընտրությունները: ՏԻՄ ընտրությունների ժամանակ կիրառվող ընտրակարգերը:
45. ՏԻՆ ընտրություններին մասնակցող թեկնածուների, կուսակցությունների (կուսակցությունների դաշինքների) ընտրական ցուցակներում ընդգրկված թեկնածուների կարգավիճակը:
46. ՏԻՄ անուղղակի ընտրությունները:
47. Ընտրական վեճերի հասկացությունը: Ընտրական վեճերի սուբյեկտները:
48. Ընտրական վեճերի լուծումը վարչական և դատական կարգով:
49. Վարչարարության և վարչական վարույթի առանձնահատկություններն ընտրական հանձնաժողովներում:
50. Հանրաքվեի հասկացությունն ու նշանակությունը:
51. Հանրաքվեի տեսակները:
52. Հանրաքվեի դրվող և չդրվող հարցերը:
53. Հանրաքվեի կազմակերպման և անցկացման կարգը:
54. Հանրաքվեով ընդունված ակտերի (որոշումների) իրավաբանական ուժը:

55. Քաղաքացիական նախաձեռնությունը որպես օրենսդրական նախաձեռնության իրավունքի իրացում:
56. Քաղաքացիական նախաձեռնության նախաձեռնող խումբը:
57. Քաղաքացիական նախաձեռնության իրացման կառուցակարգերը:
58. Քաղաքացիական նախաձեռնության իրացման իրավական հետևանքները:
59. Ընտրական իրավունքների պաշտպանության վարչական և դատական կարգը:
60. Ընտրական օրենսդրության խախտման համար պատասխանատվության հասկացությունն ու տեսակները:
61. Սահմանադրական պատասխանատվությունը ՀՀ ընտրական օրենսդրության խախտման համար:
62. Վարչական պատասխանատվությունը ՀՀ ընտրական օրենսդրության խախտման համար:
63. Քրեական պատասխանատվությունը ՀՀ ընտրական օրենսդրության խախտման համար:

6. Ստուգումների անցկացման ձևը եւ գնահատման չափանիշները:

Խմբային քննարկում. Նպատակը՝ մտքերի փոխանակում կոնկրետ առաջադրված տեսական հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Գնահատման չափանիշները՝ տեսական պատրաստվածություն, հղումներ հեղինակներին, սեփական կարծիքի հիմնավոր և տրամաբանական փաստարկվածություն, ակադեմիական ակտիվություն, գիտական էթիկայի պահպանման կարողություն:

Իրավիճակային խնդիրների լուծում. Նպատակը՝ ստուգել մագիստրանտի կողմից օրենսդրության և տեսական նյութի վերլուծման և այն գործնականում կիրառելու հմտությունն ու կարողությունը:

Ելույթներ ըստ թեմայի. Նպատակը՝ թեմայի կամ հարցի խորացված ուսումնասիրում:

Գնահատման չափանիշները՝ պատասխանի տրամաբանական կառուցում, տեսական և կիրառական գիտելիքների համադրում, օրինակներ բերելու ունակություն, տեսակետների պատճառաբանվածություն:

Ստուգարք. Նպատակը՝ ստուգել ուսանողների գիտելիքները և ելույթների վերլուծության ունակությունը ստացված գիտելիքների արդյունքում: